

GRIGORE CODRESCU

**GALERIA PERSONAJELOR
LITERARE**

**Ghid pentru pregătirea
EVALUĂRII și BACALAUREAT**

- Tudor Vianu, *Arta prozatorilor români*, vol. I-II, Ed. „Eminescu”, 1973.

- Ion Vlad, *Povestirea. Destinul unei structuri epice*, Ed. „Minerva”, 1972.

- C. Fierăscu, Gh. Ghiță, *Mic dicționar îndrumător în teoria literară*, Ed. „I. Creangă”, 1979.

III. Didactică

- Constantin Parfene, *Literatura în școală*, E.D.P., 1973.

- Sergiu Șerban, *Literatura în gimnaziu*, Convorbiri Didactice, 1996.

- Sergiu Șerban, *Limba română. Comunicare. Teoria literaturii. Compoziție*, Ed. „Pro Domo”, 2001.

- xxx *Dicționar de personaje literare*, S.Ș.F. din R.S.R. - Filiala Brașov, 1987.

- Grigore Codrescu, *Limba și literatura română - bacalaureat 2001*, Ed. „Plumb”, 2001.

- Mihai Semenov, *Dicționar de terminologie literară*, Convorbiri Didactice, 2004.

- Colecția revistei „Convorbiri Didactice”, nr. 1-50, 1990-2006.

- Manualele alternative de limba și literatura română pentru gimnaziu și liceu.

CUPRINS

I. ARGUMENT

- recomandări metodologice..... 5

II. PERSONAJUL LITERAR - REPERE TEORETICE

- Statutul personajului literar..... 9

- Tipuri de personaje în diverse forme literare (genuri, specii)..... 11

- Modalități de caracterizare a personajului; sugestii didactice..... 14

III. GALERIA PERSONAJELOR LITERARE.

- Ciobănașul moldovean –

balada populară *Miorița*..... 17

Prâslea - basmul popular

Prâslea cel voinic și merele de aur..... 22

- Samson - fabula

Câinele și cățelul, de G. Alexandrescu..... 27

- Plăieșii - personajul colectiv din povestirea

Sobieski și românii, de C. Negruzzi..... 31

- Goe - schița *D-l Goe...*, de I. L. Caragiale..... 37

- Alexandru Lăpușneanul - nuvela

Alexandru Lăpușneanul de C. Negruzzi..... 41

- Vornicul Moțoc - nuvela

Alexandru Lăpușneanul, de C. Negruzzi..... 46

- Mihai Viteazul - balada cultă

Pașa Hassan, de G. Coșbuc..... 50

- Dan - poemul	
<i>Dan, căpitan de plai</i> , de V. Alecsandri.....	54
- Nică -	
<i>Amintiri din copilărie</i> , de I. Creangă.....	59
- Vitoria Lipan - romanul	
<i>Baltagul</i> , de M. Sadoveanu.....	64
- Pristanda - fragment din comedia	
<i>O scrisoare pierdută</i> , de I. L. Caragiale.....	70
- Personajul-narator din povestirea SF	
<i>Planeta celor doi sori</i> , de Horia Aramă.....	77
- Harap-Alb - basmul cult	
<i>Povestea lui Harap-Alb</i> , de I. Creangă.....	84
- Ancuța - povestirea	
<i>Cealaltă Ancuță</i> , de M. Sadoveanu.....	91
- Gavrilescu - nuvela fantastică	
<i>La țigănci</i> , de M. Eliade.....	97
- Stavrache - nuvela psihologică	
<i>În vreme de război</i> , de I. L. Caragiale.....	105
- Apostol Bologa - romanul psihologic	
<i>Pădurea spânzuraților</i> , de L. Rebreanu.....	112
- Ștefan Gheorghidiu - romanul modern	
<i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i> , de Camil Petrescu.....	120
- Costache Giurgiuveanu - romanul balzacian	
<i>Enigma Otiliei</i> , de G. Călinescu.....	128
- Ștefan cel Mare - drama istorică	
<i>Apus de soare</i> , de B. Delavrancea.....	136
- Gelu Ruscanu - drama de idei	
<i>Jocul ielelor</i> , de C. Petrescu.....	144

- Manole - drama mitică	
<i>Meșterul Manole</i> , de L. Blaga.....	151

IV. PROIECTE DE COMPOZIȚII

- Portretul lui Ion al Glanetașului - medalion literar.....	158
- Portretul lui Ilie Moromete – medalion literar.....	165
- Note de călătorie – după romanul lui Camil Petrescu.....	175
- Paralelă literară între romanele lui M. Sadoveanu și G. G. Mărchez.....	181
- Comparație între personaje – nuvela <i>Moara cu noroc</i>	186
- Bibliografie selectivă	193
- Cuprins	195

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CODRESCU, GRIGORE

**Galeria personajelor literare : ghid pentru pregătirea
evaluării și bacalaureat** / Grigore Codrescu. - Bacău : Rovimed
Publishers, 2017

Conține bibliografie

ISBN 978-606-583-713-3

821.135.1.09

Copyright©**Codrescu Grigore**

2017©Rovimed Publishers pentru prezenta ediție

ROVIMED PUBLISHERS

Războieni Nr.8/B/17/600031, Bacău, România

Tel.: (+4234) 537 441

Fax.: (+4234) 515 300

e-mail: editura@rovimed.com

www.rovimed.com

„**REGELE și cu POETU**” **Într-un dialog perpetuu**”

I. ARGUMENT

Recomandări metodologice

Prezenta lucrare are în vedere, în sens strict, programele și manualele școlare actuale, precum și exigențele subiectelor de la ultimele sesiuni ale examenelor – teste naționale și bacalaureat.

Rezultatele optime ale studierii lucrării noastre pot apărea numai după lectura atentă a operelor literare din care fac parte personajele; desigur, e de preferat lectura-studiu, lectura cu adnotări consemnate pe fișe, sau pe caiete de lectură recomandate și în școală.

În studiul materialului propus de noi, e de recomandat ca fiecare elev să confrunte propriile impresii de lectură și adnotările făcute anterior cu interpretările și modelele de caracterizare recomandate aici. Adăugând, la acest proces mental complex, și rezolvarea exercițiilor de autoevaluare – oral sau scris, după caz – formulate la sfârșitul fiecărei fișe de personaj, se realizează aprofundarea și fixarea unui segment esențial al pregătirii pentru examene.

Fără îndoială, identificarea altor argumente/contrargumente în țesătura operei literare respective, privind profilul personajului literar în discuție, intră în sfera, admirabilă, de manifestare a creativității fiecăruia.

Cei mai ambițioși, iubitorii de texte clasice își vor putea ușor fixa în memorie replici/enunțuri-cheie ce definesc evoluția unor personaje literare, cu care își vor putea susține convingător intervențiile orale sau scrise, delectându-se totodată cu frumusețile limbii literare artistice.

Precizând că modelele de compoziție și reperle de analiză ce urmează, cuprinzând caracterizarea personajelor, trebuie considerate doar variante, fiind totodată adaptate claselor gimnaziale și celor liceale, dar și – mai ales – formelor literare studiate (baladă, schiță, nuvelă, dramă, roman etc.) propunem și o posibilă schiță de plan întru realizarea unei asemenea compoziții literare:

1. Preliminarii

- tipul personajului în raport cu realitatea: real/imaginar;
- locul, momentul și împrejurările în care apare;

- raporturile cu celelalte personaje.

2. **Statutul social și psihologic** în raport cu tema și cu conflictul din structura operei epice/dramatice.

3. **Relațiile personajului** cu comunitatea sau cu alte personaje; evoluția lui în raport cu acestea (trimiteri la câteva momente ori situații semnificative).

4. **Distingerea unor trăsături caracteristice**, precum și a individualității personajului, argumentate cu elemente din universul creației.

5. **Comentarea modalităților și a mijloacelor** predominante folosite de autor în conturarea personajului.

6. **Relevarea relației dintre începutul și sfârșitul** operei, din perspectiva destinului/evoluției personajului; situarea acestuia în familia corespunzătoare din punctul de vedere al teoriei și istoriei literare.

Fiecare compoziție literară privind caracterizarea unui personaj va fi elaborată din perspectiva tipului pe care îl ilustrează acesta, în cadrul formei literare în care evoluează și la nivelul anului de studiu respectiv: **principal/secundar, pozitiv/negativ, clasic/romantic/realist, unilateral/complex, plat/rotund, narator/**

martor/absent, simbolic/alegoric ș.a.m.d. Comparația cu alte personaje cunoscute aduce totdeauna nuanțări.

II. PERSONAJUL LITERAR – REPERE TEORETICE

Statutul personajului literar

- Cuvântul derivă din fr. *personnage* (lat. *persona* „rol”, „actor”). În Evul Mediu denumea un „*demnitar ecleziastic*”, o persoană care avea un rol important în societate.

- **Personajele literare** sunt prezente în operele epice (schițe, nuvele, povestiri, romane, balade, poeme epice, epopei, fabule), precum și în creații dramatice (tragedii, comedii, drame, vodeviluri, feerii); aceasta pentru că narațiunea, dialogul, monologul presupun prezentarea unor acțiuni, evenimente, situații, comportamente ori conflicte, care sunt generate ori aparțin unor personaje, chiar atunci când acestea sunt ființe necuvântătoare (fabule, alegorii), sau obiecte (proza metafizică)

- Personajele literare sunt oameni transfigurați artistic, implicați în acțiune și, în general în structura operei epice sau a piesei de teatru. Încă teoreticienii antichității – Platon, Aristotel – remarcă faptul că prin

personaj se realizează un **proces de obiectivare** a creatorului literar. Prin consecință, în clipa următoare, personajul dispune deja **de independență** și de **logică internă**, încât aceeași instanță ce l-a lansat (adică autorul) e nevoită să se supună determinărilor respective; dacă nu o va face, riscă plonjarea în neveridic și falsitate.

- Umanitatea însăși, cu toate valorile, limitele și speranțele ei, este reprezentată, în operele literare, prin personaje. Tocmai de aceea, cititorul atent poate detecta, în creațiile ce aparțin diferitelor epoci istorice, reperle aprofundării cunoașterii omului și, în funcție de aceasta, înfățișări diferite ale justificării logice și psihologice a personajului literar. Aceasta desigur, dincolo de ceea ce numim **eternul uman**, încorporându-se în varietatea personajelor literare în diferitele forme cunoscute de literatură, de la începuturi și până azi.

- În cadrul formelor literare pe care le-am numit mai sus, personajul ocupă locul central. Semnificațiile lui trimit la o anumită categorie umană: țăranul, burghezul, intelectualul, târgovețul, aventurierul,

parvenitul, visătorul, revoltatul, inocentul ș.a.m.d. Concentrând însă o anumite componentă a eternului uman, personajul literar trebuie să aibă și individualitate, trăsături fizice și morale proprii, sau „*stare civilă*”. Scriitorul de mare talent „*face concurență stării civile*”. Alexandru Lăpușneanu, Ion al Glanetașului, Nae Cațavencu, Ilie Moromete, Hamlet, Goriot, Raskolnikov sunt identități inconfundabile conturate într-o anumită lume și într-o anumite atmosferă, cărora însă le-a dat viață și le-a conferit nemurire arta scriitorului. În epica și în dramaturgia secolului al XIX-lea inclusiv, personajul ni se dezvăluie prin implicarea în acțiune, prin descrierea făcută de autorul omniscient sau de alte personaje, prin statutul ocupat în comunitate.

– Tipuri de personaje în diverse forme literare (genuri, specii)

Factori literari și extraliterari care țin de istoria literaturii, precum și de tipul de personalitate al creatorului artistic au determinat, în timp, succesiunea unor ipostaze diverse de personaje literare. În tragedia antică a apărut **eroul**, ivit din unirea unei zeități cu o